

Materialne warunki życia

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Ponad połowa ankietowanych (55%) charakteryzując sposób gospodarowania pieniędzmi w swoich rodzinach twierdzi, że żyje im się średnio – starcza na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy. Mniej więcej co czwarty ma większą swobodę w gospodarowaniu domowym budżetem: żyje mu się dobrze – starcza na wiele bez specjalnego oszczędzania (24%) – bądź bardzo dobrze – może sobie pozwolić na pewien luksus (2%). Mniejszymi niż przeciętnie zasobami dysponuje co piąty ankietowany, przy czym przeważająca część tej grupy deklaruje, że żyje skromnie (17%), co oznacza, że na co dzień musi bardzo oszczędnie gospodarować, a bardzo nieliczni (2%) określają życie swojej rodziny jak bardzo biedne i przyznają, że nie starcza im na zaspokojenie nawet podstawowych potrzeb.

- ▶ Odsetek badanych żyjących na ponadprzeciętnym poziomie jest najwyższy z dotąd notowanych, czyli od 1993 roku, a oceniających swoją sytuację finansową poniżej przeciętnej – najniższy.

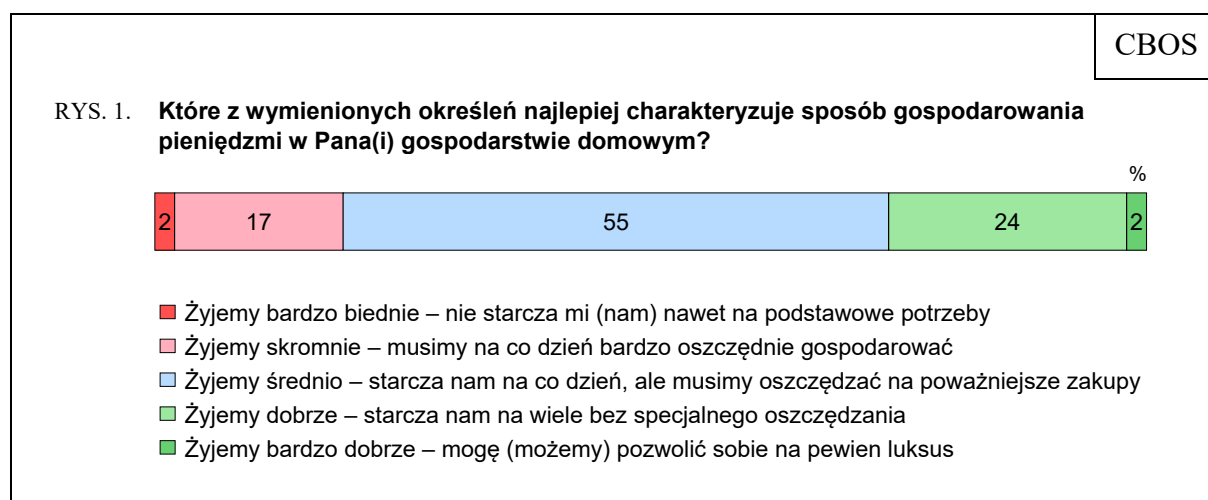
- ▶ Biedy obawia się ponad jedna czwarta badanych, przy czym 21% uważa, że jakoś sobie z nią poradzi, a 6% odczuwa wobec niej bezradność. Zdecydowana większość nie ma takich obaw, w tym ponad dwie piąte (42%) bierze pod uwagę pogorszenie sytuacji materialnej, a mniej niż jedna trzecia (30%) jest całkowicie spokojna o swoją przyszłość.

- ▶ Odnotowany w tym roku odsetek badanych spokojnych o swoje finanse jest najwyższy od dwudziestu lat, a obawiających się biedy – najniższy.

Od wielu lat monitorujemy zmiany zachodzące w położeniu materialnym polskiego społeczeństwa. Regularnie, co miesiąc, pytamy ankietowanych o ocenę warunków materialnych ich gospodarstw domowych oraz przewidywania w tym zakresie na najbliższy rok. Dodatkowo, na ogół pod koniec pierwszego kwartału, pogłębiany tę problematykę pytając również o sposoby gospodarowania pieniędzmi oraz poczucie zagrożenia biedą.

SPOSÓB GOSPODAROWANIA PIENIĘDZMI I ZAGROŻENIE BIEDĄ

Ankietowani charakteryzując sposób gospodarowania pieniędzmi w swoich rodzinach najczęściej (55%) twierdzą, że żyje im się średnio – starcza na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy¹. Mniej więcej co czwarty ma większą swobodę w gospodarowaniu domowym budżetem: żyje mu się dobrze – starcza na wiele bez specjalnego oszczędzania (24%) – bądź bardzo dobrze – może sobie pozwolić na pewien luksus (2%). Mniejszymi niż przeciętnie zasobami dysponuje co piąty ankietowany, przy czym przeważająca część tej grupy deklaruje, że żyje skromnie (17%) – co oznacza, że na co dzień musi gospodarować bardzo oszczędnie, a jedynie nieliczni (2%) określają życie swojej rodziny jak bardzo biedne i przyznają, że nie starcza im na zaspokojenie nawet podstawowych potrzeb.

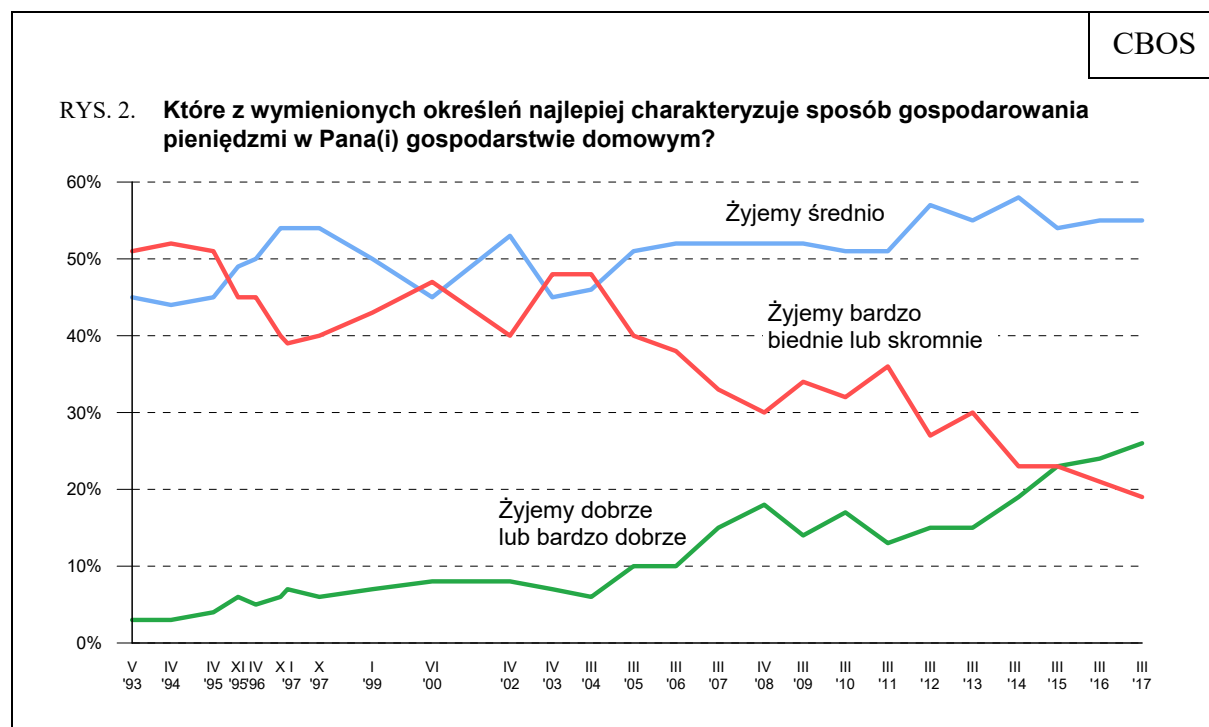

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (322) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 marca 2017 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Uwzględniając dłuższą, ponad dwudziestoletnią perspektywę, można zauważyć bardzo znaczącą poprawę położenia materialnego Polaków. W tym czasie zdecydowanie zwiększył się odsetek respondentów żyjących na ponadprzeciętnym poziomie, przy jednoczesnym spadku odsetka żyjących skromnie lub biednie. W ubiegłym roku, po raz pierwszy, od kiedy monitorujemy tę kwestię, rejestrujemy przewagę osób żyjących na przynajmniej dobrym poziomie nad tymi, którzy pod tym względem sytuują się poniżej średniej. W tym roku przewaga ta nieznacznie się pogłębiła i odsetek deklarujących, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze, jest najwyższy spośród dotąd notowanych, natomiast oceniających swoją sytuację finansową poniżej przeciętnej – najniższy.

Tabela 1

Które z wymienionych określić najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań														
	III '04	III '05	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12	III '13	III '14	III '15	III '16	III '17	
	w procentach														
Żyjemy bardzo biednie	9	6	8	5	4	6	5	3	3	5	3	3	3	2	
Żyjemy skromnie	39	34	30	28	26	28	27	33	24	25	20	20	18	17	
Żyjemy średnio	46	51	52	52	52	52	51	51	57	55	58	54	55	55	
Żyjemy dobrze	6	9	9	14	17	13	15	12	15	14	17	21	21	24	
Żyjemy bardzo dobrze	0	1	1	1	1	1	2	1	0	1	2	2	3	2	

Sytuacja finansowa badanych w dużym stopniu związana jest z poziomem wykształcenia. Wprawdzie we wszystkich kategoriach wyróżnionych ze względu na wykształcenie standard życia najczęściej określany jest jako przeciętny, jednak odsetki zadowolonych i niezadowolonych w poszczególnych kategoriach różnią się bardzo znacząco. Więcej niż co trzeci badany z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym deklaruje, że jego rodzina żyje skromnie lub biednie, podczas gdy zaledwie co siedemnasty z wykształceniem wyższym tak właśnie charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w swojej rodzinie. Z kolei ponad dwie piąte ankietowanych z wykształceniem wyższym i jedynie 16% respondentów z wykształceniem podstawowym żyje na poziomie ponadprzeciętnym.

Tabela 2

Wykształcenie	Które z wymienionych określają najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?		
	Żyjemy biednie lub skromnie	Żyjemy średnio	Żyjemy dobrze lub bardzo dobrze
	w procentach		
Podstawowe/gimnazjalne	35	49	16
Zasadnicze zawodowe	25	58	17
Średnie	15	59	25
Wyższe	6	51	42

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Kolejnym czynnikiem, w pewnej mierze związanym z poziomem wykształcenia, jest wiek badanych. Generalnie lepiej swój standard życia oceniają młodszy niż starsi ankietowani.

Sposoby gospodarowania pieniędzmi pozostają w naturalny sposób w związku z oceną warunków materialnych gospodarstw domowych oraz dochodami przypadającymi na jedną osobę. Gorzej swój standard życia postrzegają badani mniej zadowoleni z warunków materialnych swoich rodzin, z gospodarstw domowych o niższych dochodach na osobę.

Zdecydowana większość badanych nie obawia się biedy, w tym ponad dwie piąte (42%) bierze pod uwagę pogorszenie sytuacji materialnej, a mniej niż jedna trzecia (30%) jest całkowicie spokojna o swoją przyszłość. Biedy obawia się ponad jedna czwarta respondentów, przy czym 21% uważa, że jakoś sobie poradzi, a 6% odczuwa bezradność.

Tabela 3

Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	III '04	III '05	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12	III '13	III '14	III '15	III '16	III '17
	w procentach													
Jestem spokojny(a), że finansowo dam (damy) sobie radę	11	15	19	21	24	18	21	18	19	17	24	23	27	30
Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że moja (nasza) sytuacja materialna może się pogorszyć	36	33	34	33	36	39	38	39	39	36	41	43	43	42
Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzę (poradzimy)	37	37	33	35	32	33	31	32	33	36	28	28	22	21
Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzę (poradzimy)	15	14	13	9	8	9	9	10	8	9	6	5	7	6
Trudno powiedzieć	1	1	1	2	0	1	1	1	2	1	1	1	1	1

W ciągu ostatniego roku nieznacznie zwiększył się odsetek badanych spokojnych o swoją przyszłość, zaś zmniejszył obawiających się biedy. Zarejestrowane w tym roku zmiany wpisują się w dłuższy trend, a znaczący spadek odsetka obawiających się biedy zarejestrowaliśmy w roku 2014. W tym roku odsetek respondentów spokojnych o swoje finanse jest najwyższy od dwudziestu lat, a obawiających się biedy – najniższy. Patrząc z dłuższej perspektywy można zauważyć, że obawiający się biedy w ostatniej dekadzie należeli do mniejszości, zaś w poprzedniej – mniej więcej połowa Polaków wyrażała tego typu obawy. Znaczącą poprawę odnotowaliśmy w roku 2014, gdy tylko jedna trzecia respondentów deklarowała, że obawia się biedy. W kolejnych latach następowała poprawa, a obecnie tego rodzaju obawy wyraża mniej więcej co czwarty ankietowany.

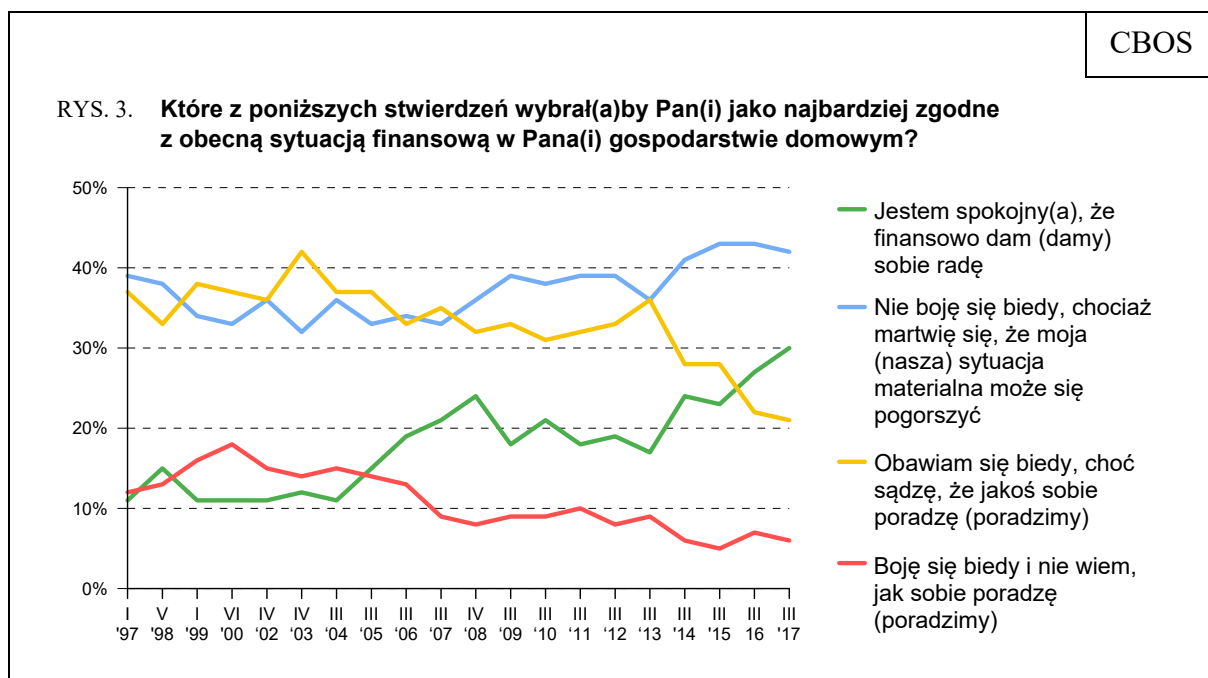
Poczucie zagrożenia biedą i jednocześnie bezradności wobec niej częściej niż pozostali deklarują badani źle oceniający sytuację materialną swoich gospodarstw domowych, z rodzin o najniższych dochodach *per capita* (nieprzekraczających 649 zł), ankietowani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym oraz najstarsi respondenci, w wieku 65 lat i więcej. Natomiast poczucie całkowitego bezpieczeństwa materialnego najczęściej wyrażają ankietowani zadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych – o dochodach wynoszących co najmniej 2000 zł na osobę, najmłodszy respondenci, w wieku 18–24 lata, mieszkający w dużych miastach, liczących 100–500 tys. mieszkańców, oraz absolwenci wyższych uczelni.

Tabela 4

Sposób gospodarowania pieniędzmi	Deklarowane poczucie bezpieczeństwa materialnego			
	Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę	Nie boję się biedy, choć martwię się, że nasza sytuacja może się pogorszyć	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy
	w procentach			
Żyjemy skromnie lub bardzo biednie	7	36	39	19
Żyjemy średnio	24	50	23	3
Żyjemy dobrze lub bardzo dobrze	56	36	7	1

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

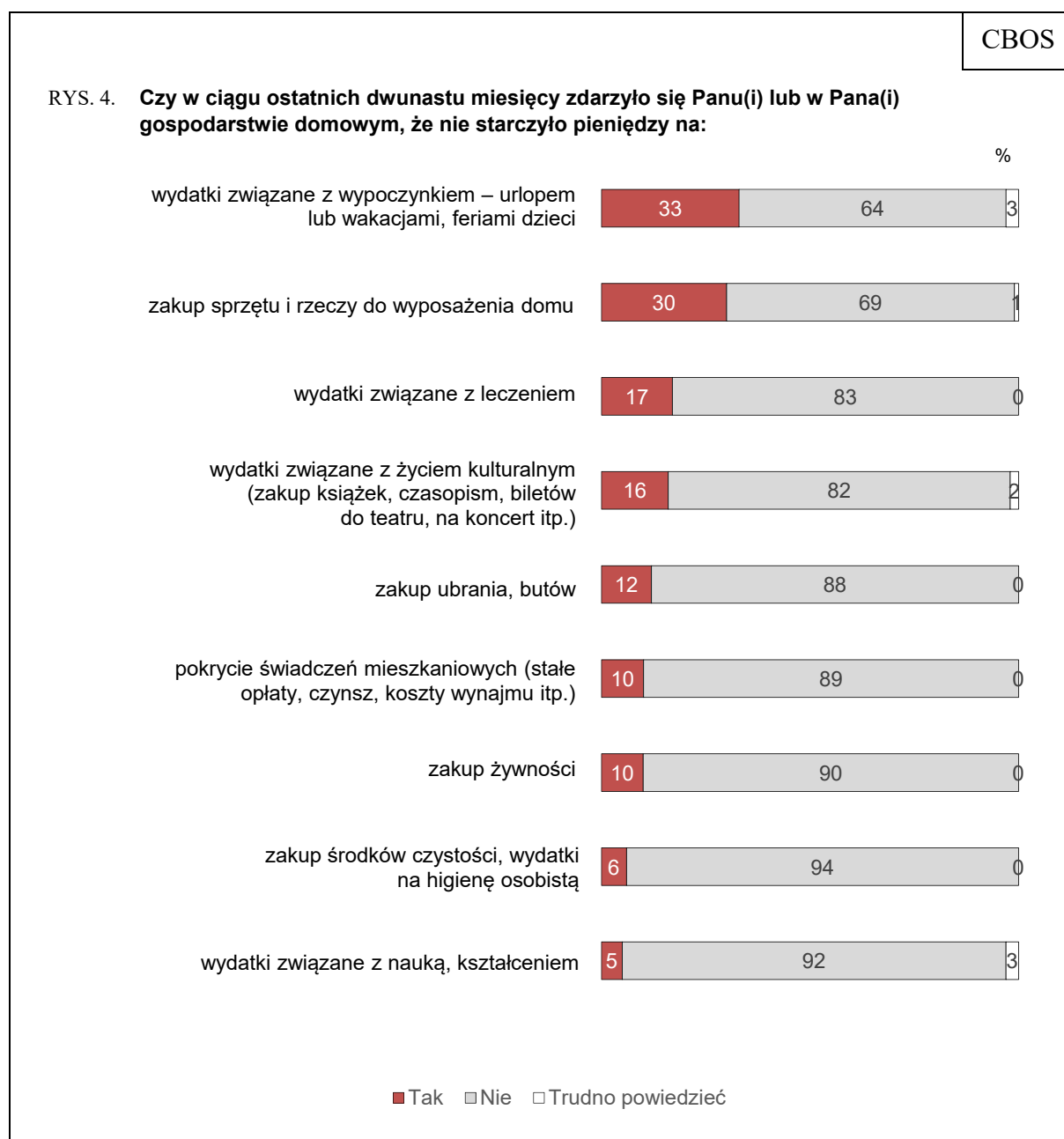
Poczucie zagrożenia biedą, co naturalne, w dużym stopniu związane jest z posiadanymi zasobami finansowymi. Ankietowani żyjący na ponadprzeciętnym poziomie, którym starcza na wiele bez specjalnego oszczędzania, w większości są spokojni o swoją finansową przyszłość. Z kolei respondenci żyjący na średnim poziomie, którym starcza na co dzień, lecz muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy, najczęściej nie obawiają się biedy, choć liczą się z tym, że ich sytuacja może się pogorszyć. Badani żyjący skromnie bądź biednie w większości obawiają się biedy, przy czym 39% z nich uważa, że jakoś sobie poradzi, a 19% deklaruje bezradność.

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

KŁOPOTY FINANSOWE RODZIN

W sondażu zapytaliśmy również o poziom zaspokojenia – względnie deprivacji – rozmaitych potrzeb, w znacznej mierze pokrywających się z obszarami objętymi definicją minimum socjalnego (z pominięciem wydatków na transport i łączność). Warto podkreślić, że minimum socjalne, w swych założeniach, uwzględnia nie tylko potrzeby biologiczne, lecz również utrzymanie więzi społecznych w czasie pracy, nauki i wypoczynku².

² <https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-socjalne-oraz-minimum-egzystencji>

Jedna trzecia badanych zadeklarowała, że w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zdarzały się sytuacje, że w ich gospodarstwach domowych brakowało na wydatki związane z wyżywieniem (33%), niewiele mniej w tym kontekście mówiło o zakupie sprzętu i rzeczy do wyposażenia domu (30%). Co szósty ankietowany stwierdził, że nie starczyło mu lub jego rodzinie na wydatki związane z leczeniem (17%) i mniej więcej tyle samo – że w ich gospodarstwach domowych z przyczyn finansowych ograniczane były wydatki na życie kulturalne (16%). Co ósmy respondent zadeklarował, że w jego rodzinie w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy brakowało pieniędzy na zakup ubrania, butów (12%), a niewiele mniej nie starczało na zakup żywności lub regulowanie opłat mieszkaniowych (po 10%). Relatywnie niewiele rodzin musiało ograniczać zakupy środków czystości, wydatki na higienę osobistą (6%) lub wydatki związane z nauką i kształceniem (5% ogółu badanych, 7% wśród respondentów mających pod swoją opieką dzieci do 18 roku życia).

Patrząc z dłuższej perspektywy można zauważyć, że w latach 1995–2006 rejestrowaliśmy znacznie wyższe odsetki deklaracji świadczących o niezaspokojeniu analizowanych potrzeb. Co szczególnie istotne, w tym okresie wszystkie badane wskaźniki – z wyjątkiem dotyczących wydatków na żywność, odzież i obuwie – utrzymywały się na względnie stabilnym poziomie. Jednocześnie skala problemów z pokryciem wydatków na żywność, ubranie i odzież malała. W roku 2010 zanotowaliśmy znaczącą poprawę we wszystkich analizowanych obszarach, a w dwóch kolejnych pomiarach wskaźniki deprivacji potrzeb zmieniały się tylko w niewielkim stopniu. W tym roku ponownie zarejestrowaliśmy poprawę we wszystkich obszarach, a w większości z nich – nawet bardzo znaczącą.

Tabela 5

Czy w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zdarzyło się Panu(i) lub w Pana(i) gospodarstwie domowym, że nie starczyło pieniędzy na:	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań											
	XI 1995	IV 1996	X 1996	X 1997	IV 2002	IV 2003	III 2005	III 2006	III 2010	III 2011	III 2014	III 2017
	w procentach											
– wydatki związane z wypoczynkiem – urlopem lub wakacjami, feriami dzieci	-	-	-	-	60	59	57	59	41	45	41	33
– zakup sprzętu i rzeczy do wyposażenia domu	-	-	-	-	58	60	57	57	41	42	38	30
– wydatki związane z leczeniem	37	39	39	35	36	39	37	36	25	27	21	17
– wydatki związane z życiem kulturalnym (zakup książek, czasopism, biletów do teatru, na koncert itp.)	47	48	43	42	41	44	42	44	26	28	25	16
– zakup ubrania, butów	57	56	47	46	38	39	38	36	21	23	20	12
– pokrycie świadczeń mieszkaniowych (stałe opłaty, czynsz, koszty wynajmu itp.)	-	-	-	-	-	32	29	24	18	19	18	10
– zakup żywności	37	35	32	28	25	29	27	25	16	19	16	10
– zakup środków czystości, wydatki na higienę osobistą	22	20	20	15	19	22	19	20	13	14	9	6
– wydatki związane z nauką, kształceniem	22	20	21	22	20	23	22	21	12	12	11	5

Ponad dwie piąte ankietowanych (44%) deklaruje, że w okresie ostatnich dwunastu miesięcy ich rodziny doświadczyły problemów z zaspokojeniem jakichś potrzeb, w tym jedna piąta badanych miała problemy z pokryciem wydatków w jednym bądź w dwóch spośród analizowanych obszarów (21%), a więcej niż co piąty – w trzech lub więcej (23%). Ponad połowa ankietowanych (56%) deklaruje, że ich rodziny nie miały problemów z zaspokojeniem potrzeb w żadnej z uwzględnionych dziedzin.

Tabela 6

Poziom zaspokojenia lub deprywacji potrzeb rodzin	Wskazania respondentów według terminów badań						
	IV 2003	III 2005	III 2006	III 2010	III 2011	III 2014	III 2017
	w procentach						
Badani, których rodziny nie miały problemów finansowych w żadnej dziedzinie	25	28	27	43	39	45	56
Badani, których rodziny miały problemy:							
– w jednej dziedzinie	9	10	10	13	13	11	11
– w dwóch dziedzinach	10	11	11	11	11	12	10
– w trzech dziedzinach	10	9	10	8	9	9	7
– w czterech dziedzinach	11	9	9	7	7	6	6
– w pięciu dziedzinach	8	8	8	4	6	4	2
– w sześciu dziedzinach	6	7	6	4	5	4	2
– w siedmiu dziedzinach	6	6	6	3	3	4	2
– w ośmiu dziedzinach	6	4	5	3	4	2	2
– w dziewięciu dziedzinach	9	8	7	4	3	3	2

Przeciętnie ankietowani wskazywali więcej niż jeden obszar uwzględniony w sondażu (średnia 1,40³). Z analiz wynika, że stopień niezaspokojenia potrzeb zależy – co naturalne – od położenia materialnego, wykształcenia, miejsca zamieszkania oraz od sytuacji społeczno-zawodowej. Przeciętnie, najwięcej obszarów niezaspokojenia potrzeb wskazywali badani niezadowoleni z warunków materialnych własnych gospodarstw domowych (średnia 4,63), z gospodarstw domowych o najniższych dochodach na osobę – nieprzekraczających 650 zł (średnia 2,74), mieszkający w małych miastach do 20 tys. mieszkańców (1,93), z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (1,89). W grupach społeczno-zawodowych największą deprywację potrzeb zgłaszali robotnicy niewykwalifikowani (2,37), bezrobotni (2,22) oraz renciści (1,99).

Analiza poziomu zaspokojenia lub też deprywacji potrzeb rodziny umożliwia lepsze zrozumienie, co dla badanych oznacza *de facto* życie skromne, przeciętne lub dobre. Większość ankietowanych, którzy stwierdzili, że im i ich rodzinom żyje się biednie lub skromnie, zadeklarowało, iż w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zabrakło im na wydatki związane z wypoczynkiem (57%), wyposażeniem domu (57%) oraz leczeniem (51%). Mniej więcej dwie piąte z nich nie miało pieniędzy na wydatki związane z życiem kulturalnym (41%). W domach

³ Wskaźnik deprywacji pokazuje, w ilu spośród dziewięciu wyszczególnionych obszarów badani deklaruowali występowanie sytuacji braku dostatecznych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy.

ponad jednej trzeciej najuboższych (36%) nie starczało pieniędzy na zakup żywności, odzieży oraz obuwia (36%), a blisko jednej trzeciej – na pokrycie świadczeń mieszkaniowych (30%).

Badani określający sytuację swoich rodzin jako przeciętną również najczęściej mieli problemy ze sfinansowaniem wypoczynku oraz zakupem sprzętu i rzeczy do wyposażenia domu. Problemy te zgłaszała mniej więcej jedna trzecia ankietowanych oceniających swój standard życia jako średni.

Okazuje się, że nawet wśród respondentów określających swój poziom życia jako dobry lub bardzo dobry zdarzały się sytuacje niezaspokojenia pewnych uwzględnionych w sondażu potrzeb – najczęściej związanych z wypoczynkiem (11%) oraz wyposażeniem domu (8%).

Tabela 7

Czy w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zdarzyło się Panu(i) lub w Pana(i) gospodarstwie domowym, że nie starczyło pieniędzy na:	Odpowiedzi twierdzące badanych deklarujących, że ich rodziny żyją:		
	biednie lub skromnie	średnio	dobrze lub bardzo dobrze
	w procentach		
– wydatki związane z wypoczynkiem – urlopem lub wakacjami, feriami dzieci	57	35	11
– zakup sprzętu i rzeczy do wyposażenia domu	57	31	8
– wydatki związane z leczeniem	51	12	2
– wydatki związane z życiem kulturalnym (zakup książek, czasopism, biletów do teatru, na koncert itp.)	41	15	1
– zakup ubrania, butów	36	8	0
– zakup żywności	36	5	0
– pokrycie świadczeń mieszkaniowych (stałe opłaty, czynsz, koszty wynajmu itp.)	30	8	0
– zakup środków czystości, wydatki na higienę osobistą	21	4	0
– wydatki związane z nauką, kształceniem	11	5	0

WARUNKI MATERIALNE GOSPODARSTW DOMOWYCH – OCENY I PRZEWIDYWANIA

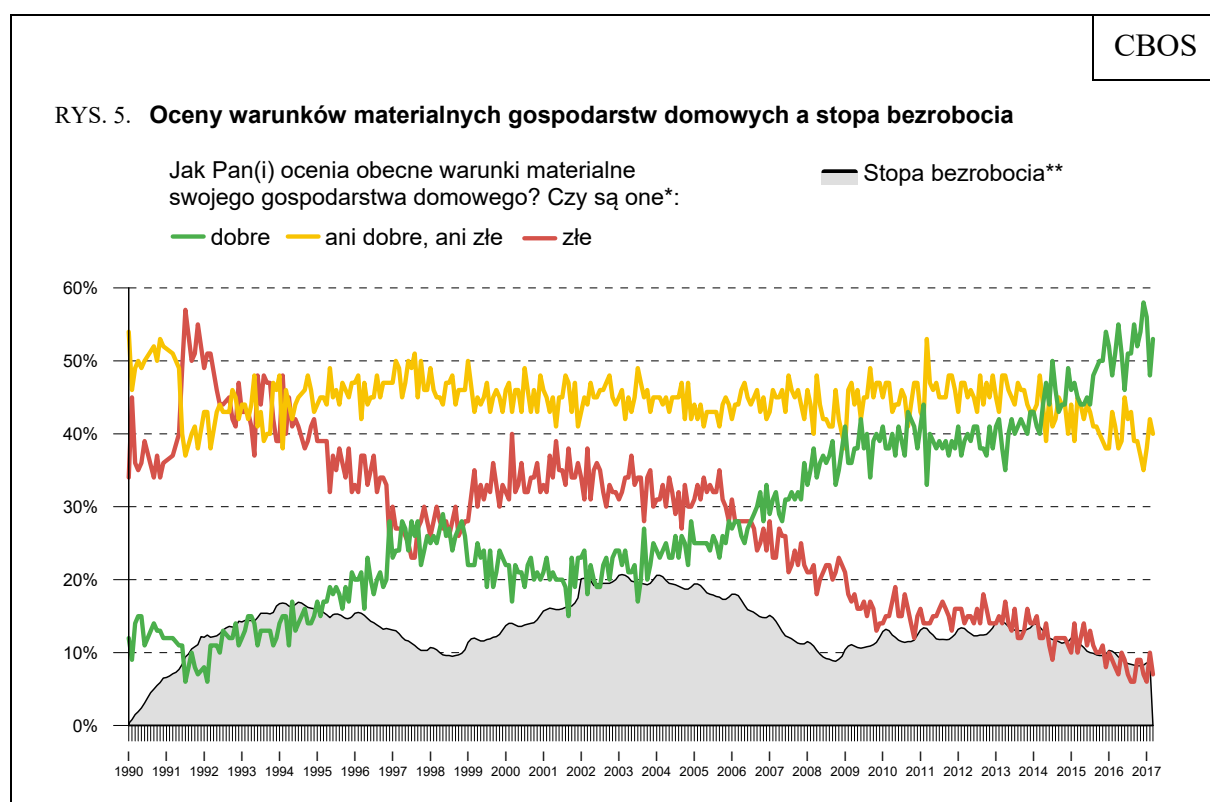
Obecnie ponad połowa badanych (53%) ocenia warunki materialne swoich gospodarstw domowych jako dobre, co czternasty jako złe (7%), a dwie piąte – jako przeciętne (40%). W ciągu ostatniego roku oceny te utrzymywały się na relatywnie stabilnym poziomie, natomiast uwzględniając dłuższą – trzydziestoletnią już – perspektywę można zauważyć ogromną ich poprawę. Trzydzieści lat temu zadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych było znacznie mniej niż niezadowolonych, w kolejnych latach postrzeganie własnego położenia materialnego, pomimo pewnych krótkookresowych wahań

poprawiało się. Niezmiennie od około połowy 2006 roku więcej jest zadowolonych niż niezadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych, a mniej więcej od połowy 2015 roku liczba zadowolonych przewyższa nawet liczbę określających swoje położenie materialne jako przeciętne.

Tabela 8

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2016											2017		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– dobre	48	51	55	51	46	51	51	55	52	54	58	56	48	53
– ani dobre, ani złe	43	41	38	39	45	42	43	39	39	37	35	38	42	40
– złe	9	8	7	10	9	7	6	6	9	9	7	6	10	7

Warto podkreślić, że dobre oceny warunków materialnych w znacznej mierze korespondują z niską stopą bezrobocia, która w lutym 2017 roku kształtowała się na poziomie 8,5%.

* Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?”, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

** Dane GUS, stopa bezrobocia rejestrowanego

Oceny warunków materialnych gospodarstw domowych różnicuje wiek, wykształcenie oraz dochody *per capita*. Stosunkowo często zadowolone z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych deklarują ankietowani z rodzin, w których dochody *per capita* wynoszą co najmniej 2000 zł (78%), najmłodszy ankietowani – w wieku 18–24 lata (69%) oraz absolwenci wyższych uczelni (69%). Niezadowolone najczęściej wyrażają respondenci z gospodarstw domowych o najniższych dochodach *per capita* – do 650 zł (16%), z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (14%) oraz badani w wieku 55–64 lata (13%).

Prognozy sytuacji materialnej gospodarstw domowych pozostawały w ostatnim roku względnie stabilne. Obecnie, podobnie jak w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy, zdecydowana większość badanych (76%) uważa, że ich sytuacja materialna w najbliższym roku nie zmieni się. Pozostali mniej więcej dwukrotnie częściej liczą na poprawę własnej sytuacji materialnej, niż obawiają się jej pogorszenia.

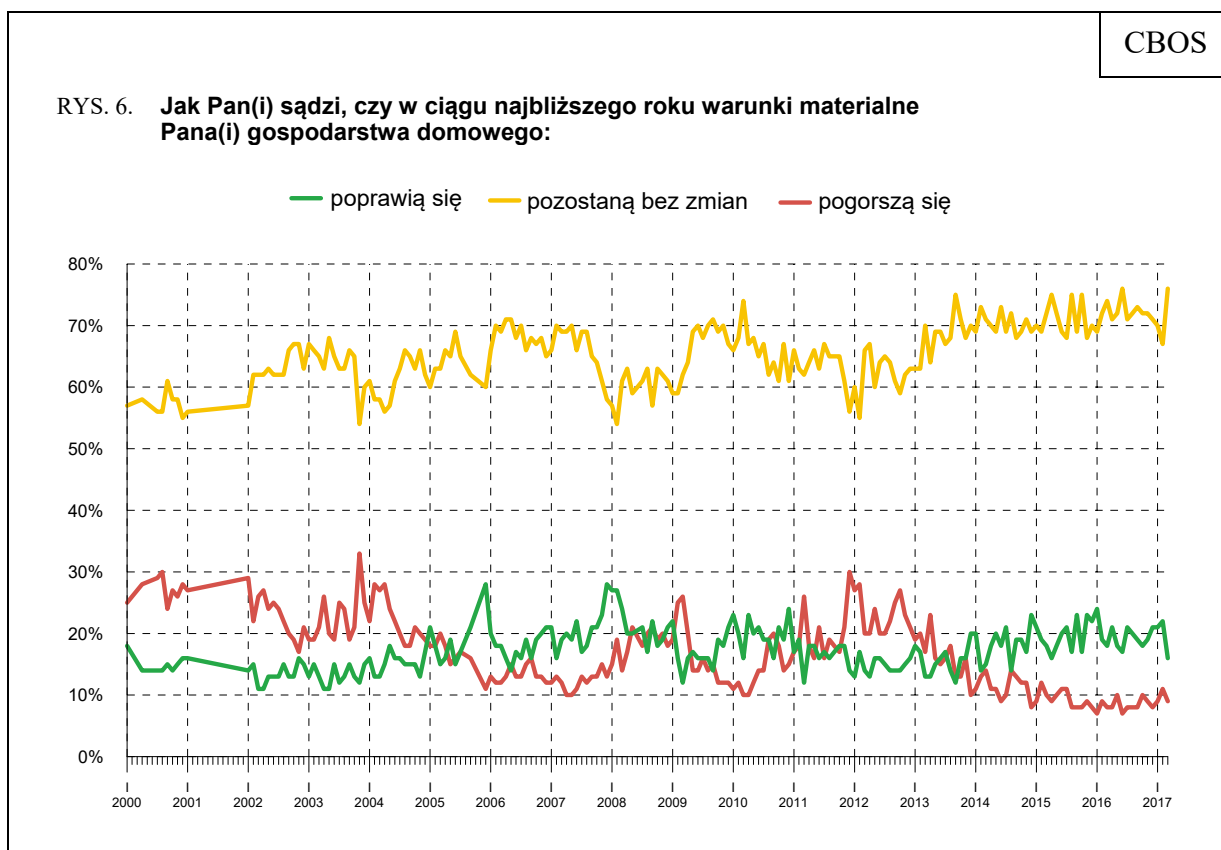

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2016											2017		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– poprawią się	19	18	21	18	17	21	20	19	18	19	21	21	22	16
– pozostaną bez zmian	72	74	71	72	76	71	72	73	72	72	71	70	67	76
– pogorszą się	9	8	8	10	7	8	8	8	10	9	8	9	11	9

Z analiz różnicowań społeczno-demograficznych wynika, że optymizm w postrzeganiu własnej sytuacji materialnej silnie związany jest z wiekiem. Nadzieja na poprawę warunków materialnych wraz z wiekiem spada – wyraża ją 31% ankietowanych mających 18–24 lata oraz zaledwie 6% badanych w wieku 65 lat i więcej.

Zauważyć można ponadto, że bardziej optymistycznie patrzą w przyszłość respondenci zadowoleni z obecnej sytuacji materialnej, zaś ci oceniający swoje położenie krytycznie, częściej niż pozostali obawiają się pogorszenia.

Tabela 10

Ocena własnych warunków materialnych	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:		
	pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się
	w procentach		
Złe	21	62	17
Średnie	11	78	10
Dobre	5	76	20

W tym roku odnotowaliśmy polepszenie wielu wskaźników dotyczących położenia materialnego Polaków, a zarejestrowane zmiany stanowią kontynuację trendu poprawy. Warto podkreślić, że odsetek badanych deklarujących, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze, jest najwyższy spośród dotąd notowanych, a odsetek oceniających swój poziom życia poniżej przeciętnej – najniższy. Zaznaczyć przy tym należy, że już drugi rok z kolei liczba badanych dobrze lub bardzo dobrze postrzegających swój poziom życia jest większa od liczby ankietowanych określających go jako mniej niż przeciętny. W stosunku do poprzedniego roku nieznacznie ubyło ankietowanych obawiających się biedy, a odsetek całkowicie spokojnych

o swoją finansową przyszłość jest najwyższy od dwudziestu lat. W tym roku zanotowaliśmy też najniższy od ponad dwudziestu lat, czyli od kiedy pytamy o tę kwestię, poziom deprivacji potrzeb związanych z zapewnieniem minimalnego bezpieczeństwa socjalnego. Z dostępnych danych wynika, że w tym roku po raz pierwszy, większość badanych zadeklarowała, iż ich rodziny nie miały problemów z zaspokojeniem potrzeb w żadnej z uwzględnionych w sondażu dziedzin.

Opracowała
Małgorzata OMYŁA-RUDZKA